

Pemikiran Kritis Rahmatullah al-Kairanawi dalam *Religionswissenschaft*

Critical Thinking of Rahmatullah al-Kairanawi in *Religionswissenschaft*

WAN HASLAN KHAIRUDDIN
INDRIATY ISMAIL
JAFFARY AWANG

ABSTRAK

Religionswissenschaft atau *The Science of Comparative Religion* iaitu Sains Perbandingan Agama merupakan bidang ilmu cetusan ulama dan masyarakat Islam. Fakta ini bukanlah sesuatu yang asing kerana al-Quran dan al-Sunnah merupakan pencetusnya. Tradisi dan legasi al-Quran dan al-Sunnah dalam mendedahkan kecelaruan agama-agama selain Islam dikembang dan diteruskan oleh para ulama dan cendekiawan Islam. Antara karya *Religionswissenschaft* terbaik yang memberi impak besar khususnya dalam dialog dan debat Islam-Kristian masa kini ialah kitab *Izhar al-Haqq*, karangan Syeikh Rahmatullah al-Kairanawi (m. 1308H). Artikel ini akan menumpukan perbincangan dan pendekatan kritis Syeikh Rahmatullah al-Kairanawi melalui karyanya *Izhar al-Haqq*; kritikan beliau terhadap Bible; dan perbincangan beliau terhadap doktrin Trinititi Kristian. Metodologi yang diguna pakai dalam kajian ini ialah analisis kandungan dan perbandingan kepercayaan. Akhirnya, artikel ini merumuskan pendekatan kritis Syeikh Rahmatullah al-Kairanawi dalam mendedahkan kontradiksi dan kecelaruan yang terdapat dalam agama Kristian khususnya Bible adalah sesuatu yang unik dalam disiplin *Religionswissenschaft*.

Kata kunci: Pemikiran kritis; kritikan terhadap Bible; kritikan doktrin Kristian

ABSTRACT

Religionswissenschaft or *The Science of Comparative Religion* is a field of knowledge and initiated by Islamic scholars and Muslims community. This fact is not strange because Qur'an and Sunnah promoting such idea. Tradition and legacy of the Qur'an and the Sunnah in exposing the incoherence of the other religions than Islam has been propagated by the Islamic scholars and Muslim intellectuals. Among the notable works and the most influential on *Religionswissenschaft*, especially in Muslim-Christian debate and dialogue is *Izhar al-Haqq*, authored by Sheikh Rahmatullah al-Kairanawi (d. 1308H). This article will focus on the following issues that is the critical approach of Syeikh Rahmatullah al-Kairanawi in *Izhar al-Haqq*; his criticisms on the Bible, and the discussion on the doctrine of Trinity. The methodology has been applied in this study is the content analysis and comparison of beliefs. Finally, this article concludes that Syeikh Rahmatullah al-Kairanawi's critical approach in exposing the contradictions and confusion existed in Christianity, particularly in the Bible, is unique in *Religionswissenschaft's* discipline.

Keywords: Critical thinking; criticism on the Bible; criticism on the Christian doctrine

PENGENALAN

Kajian terhadap *Religionswissenschaft* atau *The Science of Comparative Religion* iaitu Sains Perbandingan Agama dan bidang-bidang yang sealiran dengannya telah diteroka awal oleh ulama dan cendekiawan Islam. Muhammad Ibrahim Nasr menukil kata-kata Ibn Nadim (m. 438H): "Sesungguhnya Ahmad bin Abdullah bin Sallam telah menterjemahkan Taurat dan Injil buat khalifah Harun al-Rashid. Beliau begitu teliti dalam penterjemahan." (Ibn Hazm 1996: 13). Muhammad Ibrahim Nasr mengulas dengan mengatakan: "Sekiranya benar apa yang telah dinyatakan oleh Ibn Nadim, maka penterjemahan Bible dan pengkajian terhadapnya

telah wujud dan bermula pada akhir kurun kedua hijrah" (Ibn Hazm 1996: 13).

Agama serta komuniti Yahudi dan Kristian telah menjadi tumpuan ulama dan cendekiawan Muslim di awal perkembangan *Religionswissenschaft* dalam penulisan, dialog dan debat mereka. Ini kerana mereka hidup dalam lingkungan masyarakat Islam. Isu dan tema yang sering dibincangkan ialah berkaitan kontradiksi dan kecelaruan yang terdapat dalam Bible terutamanya doktrin-doktrin yang bercanggah dengan al-Quran dan al-Sunnah (Kamar Oniah 2003: 9-10). Fenomena ini telah mencetuskan tumpuan ulama dan cendekiawan Islam untuk menghasilkan karya-karya *Religionswissenschaft* berkaitan doktrin-doktrin kepercayaan Yahudi dan Kristian.

Kemunculan karya-karya *Religionswissenschaft* seperti *Al-Radd °ala al-Nasara*, karangan al-Qasim bin Ibrahim al-Rissi (m. 246H), *Al-Mukhtar fi al-Radd °ala al-Nasara*, karangan °Amr bin Bahr al-Jahiz (m. 255H), *Al-Radd al-Jamil li Ilahiyyah °Isa bi Sarih al-Injil*, karangan Abu Hamid al-Ghazali (m. 505H), *Al-Radd °ala al-Nasara*, karangan Salih bin al-Husain al-Ja°fari (m. 632H), *Al-Ajwibah al-Fakhirah °an al-As °ilah al-Fajirah fi al-Radd °ala al-Nasara*, karangan Shihab al-Din al-Qirafi (m. 684H) adalah manifestasi kesungguhan para ulama dan cendekiawan Islam untuk mengkaji agama lain. Kesemua karya tersebut ditulis sama ada bertujuan sebagai propaganda terhadap agama-agama selain Islam atau bertujuan mempertahankan akidah Islam daripada ideologi dan fahaman asing (Kamar Oniah 2003: 7).

Antara karya mutakhir yang mempunyai pengaruh dan impak besar dalam disiplin *Religionswissenschaft* atau dengan lebih khusus dalam dialog dan debat Islam-Kristian ialah *Izhar al-Haqq*, karangan Rahmatullah al-Kairanawi (m. 1308H). Buku ini ditulis setelah berlakunya perdebatan di antara Rahmatullah al-Kairanawi bersama Karl Gottlieb Pfander, seorang missionari Jerman dan pengarang buku terkenal propaganda terhadap Islam iaitu *Mizan al-Haqq*. Karya Rahmatullah al-Kairanawi disifatkan sebagai rujukan terpenting dan terbaik dalam dialog dan debat Islam-Kristian di abad ini. Namun, berdasarkan tinjauan awal pengkaji, ketokohan dan pengaruh Rahmatullah al-Kairanawi dan karyanya *Izhar al-Haqq* tidak begitu popular dalam kalangan masyarakat Malaysia. Walaupun usaha untuk menterjemah dan menerbitkan kitab *Izhar al-Haqq* telah wujud, namun ia masih diperingkat awal dan masih lagi memerlukan pendedahan serta penganalisaan secara lebih sistematik.

Untuk itu artikel ini akan menumpukan berkaitan latar belakang Syeikh Rahmatullah al-Kairanawi, sejarah kemunculan karyanya *Izhar al-Haqq*, pendekatan kritis Rahmatullah al-Kairanawi atau *Izhar al-Haqq* dalam mendedahkan kontradiksi dan kecelaruan yang terdapat dalam Bible.

BIOGRAFI SYEIKH RAHMATULLAH AL-KAIRANAWI

Syeikh Rahmatullah al-Kairanawi adalah lapis ke-35 keturunan sahabat mulia dan khalifah Islam ketiga iaitu Sayyidina Uthman bin Affan RA. Moyang beliau, Syeikh Abd. al-Rahman bin Abd. al-Aziz al-Sarakhsi adalah orang pertama menjejaki India dan menetap di Panipat ketika pemerintahan Sultan Mahmud

al-Ghaznawi (Muhammad Abd. Al-Qadir Malkawi 1405H: 29).

Sultan Mahmud al-Ghaznawi merupakan salah seorang tokoh dan pemerintah Islam gemilang yang menghiasi lembaran sejarah umat Islam. Ini kerana beliau telah menguasai India dengan jayanya. Sultan Mahmud al-Ghaznawi merupakan anak kepada Sabuktigin dan berketurunan Sultan Alabtakin. Dilahirkan pada 15 Disember 967 Masihi atau tahun 357 Hijrah. Tempoh pemerintahan beliau adalah daripada tahun 997-1030 Masihi. Beliau lebih terkenal sebagai Mahmud al-Ghaznawi bersempena nama pusat pemerintahan awal keluarga beliau iaitu kerajaan Ghazna. Sultan Mahmud al-Ghaznawi telah meninggal dunia pada tahun 342 Hijrah atau 1040 Masihi (Abu Ali al-Banjari 1992M: 5-40)

Keluarga Syeikh Abd. al-Rahman bin Abd. al-Aziz al-Sarakhsi terus berkembang di India dan terkenal dengan kemuliaan, keilmuan, perubatan serta kedudukan yang tinggi di sisi para pemerintah Islam. Kebanyakan dari keluarga ini digelar dengan *al-Hakim* iaitu gelaran yang khusus kepada para tabib pemerintah ketika itu (Muhammad Abd. Al-Qadir Malkawi 1405H: 29-32).

Salasilah beliau ialah Muhammad Rahmatullah bin Khalil (dikenali dengan Khalil al-Rahman) al-Kairanawi al-Uthmani bin al-Hakim Najibullah bin al-Hakim Habibullah bin al-Hakim Abd. al-Rahim bin al-Hakim Qutb al-Din bin al-Syeikh Fadhil bin al-Hakim Diwan Khan Abd. al-Rahman bin al-Hakim Abd. al-Karim bin al-Hakim Hassan bin Abd. al-Samad bin Abi Ali bin Muhammad Yusuf bin Abd. al-Qadir bin al-Syeikh Jalal al-Din bin Mahmud bin Ya°qub bin Isa bin Ismail bin Muhammad Taqiy bin Abi Bakr bin Ali Naqiy bin Uthman bin Abdullah bin Shihab al-Din bin Abd. al-Rahman al-Jazruni bin Abd. al-Aziz al-Sarakhsi bin Khalid bin al-Walid bin Abd. al-Aziz bin Abd. al-Rahman al-Kabir al-Madani bin Abdullah al-Thani bin Abd. al-Aziz al-Kabir bin Abdullah al-Kabir bin Umar bin Dhi al-Nurain Amir al-Mukminin Uthman bin Affan RA (Muhammad Abd. Al-Qadir Malkawi 1405H: 29).

Syeikh Rahmatullah al-Kairanawi dilahirkan pada awal Jamadilawal tahun 1233 Hijrah iaitu bertepatan pada 9 Mac tahun 1818 Masihi di Dariba Kalan, perkampungan Kairana, daerah Muzaffarnagar, Delhi, India. Berkahwin dengan anak perempuan ibu saudaranya pada tahun 1256 Hijrah tetapi tidak dikurniakan anak lelaki. Beliau telah berhijrah ke Mekah pada tahun 1278 Hijrah atau 1862 Masihi. Pada tahun 1285 Hijrah beliau telah mengasaskan *al-Madrasah al-Saulatiyyah* yang masyhur melahirkan ramai para ulama dan mengajar di sana sehingga akhir

usianya. Beliau meninggal dunia pada usia 75 tahun pada 22 Ramadhan tahun 1308 Hijrah bersamaan 1 Mei tahun 1891 Masihi dan dikebumikan di Maala atau *al-Ma'lat*, Mekah (Muhammad Abd. Al-Qadir Malkawi 1405H: 31-48).

PENGENALAN KITAB *IZHAR AL-HAQQ*

Izhar al-Haqq (1422H/2001M) dianggap kitab karangan Syeikh Rahmatullah al-Kairanawi yang paling masyhur dan berpengaruh. Di samping kitab *Izhar al-Haqq*, al-Kairanawi turut mengarang kitab lain antaranya ialah *Izalah al-Auham* (t.thn), *Izalah al-Shukuk* (t.thn), *al-Fjaz al-^oAisawi* (t.thn) dan *Ahsan al-Hadith fi Ibtal al-Tathlith* (t.thn). Menurut Malkawi, *Izhar al-Haqq* merupakan karya mutakhir yang disifatkan sebagai rujukan terpenting dan terbaik dalam dialog dan debat Islam-Kristian di abad ini. Perkara tersebut diperakui ramai ulama dan cendekiawan Islam seperti Abu al-Hassan Ali al-Nadawi, Sa'id Hawwa, Muhammad Rashid Rida, Muhammad Abu Zahrah dan sebagainya sehingga mereka mewasiatkan agar karya ini dibaca, diulang cetak dan diterjemahkan (Al-Kairanawi 2001: 74-78).

Malkawi mencatatkan, *Izhar al-Haqq* ditulis setelah berlakunya perdebatan bersejarah antara Rahmatullah al-Kairanawi bersama Karl Gottlieb Pfander, seorang missionari German berpengaruh besar dan pengarang buku propaganda terhadap Islam yang disifatkan amat merbahaya iaitu *Mizan al-Haqq* (Jaffary 1991; Al-Kairanawi 2001: 24). Menurut Malkawi lagi (Al-Kairanawi 2001: 44), penulisan *Izhar al-Haqq* adalah sebahagian bukti hidup kejayaan al-Kairanawi dalam perdebatannya bersama Pfander di *Khan Abd. Al-Masih*, Agra atau *Akbar Abad* pada hari Isnin, 11 dan 12 Rejab 1279 Hijriah bersamaan 10 dan 11 April 1854 Masihi. Tegas Malkawi, sekiranya Pfander tidak mengadakan cerita dan membohongi Sultan Uthmaniyyah, Sultan Abd. Al-Aziz Khan berkenaan perdebatan di Agra serta lari keluar dari Turki setelah mengetahui kedatangan al-Kairanawi untuk menemui beliau, kemungkinan segala sejarah berkaitan dan kitab *Izhar al-Haqq* tidak akan wujud di dunia (Al-Kairanawi 2001: 44).

Izhar al-Haqq mula ditulis pada 16 Rejab 1280 Hijrah ketika al-Kairanawi masih lagi menjadi tetamu sultan dan berada di Istanbul, Turki. Kitab ini siap ditulis pada penghujung Zulhijjah tahun yang sama sebagaimana yang telah dicatatkan sendiri oleh penulis di penghujung kitab *Izhar al-Haqq* (Jacques

Waardenburg 1999: 76; Al-Kairanawi 2001: 1365). Nama *Izhar al-Haqq* diberikan setelah ia tamat ditulis. Menurut pengiraan Malkawi (Al-Kairanawi 2001: 1365), penulisan *Izhar al-Haqq* hanya memakan masa 160 hari iaitu kurang dari tempoh enam (6) bulan. Menurut Malkawi, walaupun *Izhar al-Haqq* ditulis atas permintaan Sultan Uthmaniyyah ketika itu, namun al-Kairanawi hanya menyebutkan pada kata pendahuluan *Izhar al-Haqq* nama Syeikh Ahmad Zaini Dahlan, Mufti Mekah kerana beliau orang pertama yang mencadangkan penulisan tersebut (Al-Kairanawi 2001: 45).

PENDEKATAN KRITIS SYEIKH RAHMATULLAH AL-KAIRANAWI

Al-Quran dan al-Sunnah merupakan pencetus timbulnya pendekatan kritis dalam mendedahkan kecelaruan agama-agama selain Islam. Sebagai contoh, terdapat ayat al-Quran yang menyatakan adab pengkaji Islam terhadap Ahli Kitab (al-^oAnkabut 29: 46), ayat al-Quran yang menyatakan tatacara atau etika pengkaji Islam dalam dialog, debat dan kritikan mereka terhadap Ahli Kitab (Ali-^oImran 3: 61-64). Bukti dari Sunnah ialah usaha dakwah dan dialog Rasulullah SAW di awal penyebaran Islam bersama tokoh-tokoh Ahli Kitab (i.i. Yahudi dan Nasrani) seperti ^oAddiy bin Hatim al-Tha'iy (m. 68H), Abdullah bin Salam (m. 43H), Tha^olabah bin Sa'id, Asad bin ^oUbaid, kabilah-kabilah Yahudi atau Nasrani dan sebagainya sehingga akhirnya mereka memperakui kebenaran dan memeluk ajaran Islam (Ahmad Shalabi 1997: 27-30).

Tradisi dan legasi al-Quran dan al-Sunnah ini terus dikembangkan ulama Islam melalui karya-karya mereka. Antara karya kritis ulama Islam dalam pengkajian terhadap agama Nasrani atau Kristian ialah karya Abu Muhammad Ali bin Ahmad, atau lebih dikenali dengan Ibn Hazm al-Zahiri (m. 456H). Dalam karyanya, *al-Fisal fi al-Milal wa al-Ahwa' wa al-Nihal* (1996) Ibn Hazm telah mengkaji Bible, membandingkannya dengan versi yang pelbagai dan menjelaskan kontradiksi dan kecelaruan Bible dengan begitu kritis sekali sehingga terdapat dalamnya kata-kata yang keras dan kesat (Ibn Hazm 1996: 29-30).

Namun, pendekatan kritis yang dibawa Syeikh Rahmatullah al-Kairanawi dalam karyanya *Izhar al-Haqq* berlainan. Buktinya, penerimaan *Izhar al-Haqq* menurut Malkawi lebih meluas sehingga ia diterjemahkan dalam pelbagai bahasa seperti Bahasa Inggeris, Bahasa Jerman, Bahasa Perancis dan ia masih relevan serta berpengaruh sehingga

ke hari ini (Al-Kairanawi: 72-74, 82). Ahmad Deedat (1918- 2005), seorang pendakwah aktif mempertahankan Islam dalam debat dan dialog Islam-Kristian ada menyatakan (t.th: 17-20), penemuan buku *Izhar al-Haqq* terjemahan Inggeris, *The Truth Revealed*, benar-benar membantu beliau dalam melaksanakan usaha dakwah, berdialog dan berdebat serta memberikannya informasi yang cukup untuk menghadapi para pendakwah Kristian, membela diri dan mempertahankan Islam.

Malkawi menegaskan (Al-Kairanawi: 74, 83), *Izhar al-Haqq* merupakan sebaik-baik karya kritis dan kritikan terhadap doktrin dalam agama Kristian di abad ini. Ini kerana keistimewaan metodologi yang digunakan pengarang. Antaranya, pengarang tidak menggunakan kata kesat dan sentiasa berpegang kepada hujah-hujah berpandukan versi Bible dan rujukan-rujukan yang diiktiraf oleh penganut Kristian. Sehingga rujukan Bible Syeikh Rahmatullah al-Kairanawi dan versinya sahaja mencecah 32 jilid iaitu 18 jilid dalam Bahasa Arab, 8 jilid dalam Bahasa Farsi dan 6 jilid dalam Bahasa India.

ISU-ISU PERBINCANGAN UTAMA DALAM IZHAR AL-HAQ

Antara pendekatan kritis yang dibawa oleh Syeikh Rahmatullah al-Kairanawi ialah dengan membincangkan lima isu utama yang menjadi perbincangan dan perbalahan di antara Islam dan Kristian. Lima isu penting dan utama yang dibincangkan tersebut ialah: [1] mensabitkan penyelewengan Bible; [2] mensabitkan pemansuhan Bible; [3] kebatilan doktrin Trinititi; [4] mensabitkan al-Quran sebagai kitab Allah dan mukjizat; dan [5] mensabitkan kenabian Muhammad SAW.

Penganut Kristian mengingkari bahawa kitab suci mereka mengalami penyelewengan dan dimansuhkan dengan penurunan al-Quran. Mereka juga mengingkari kenabian Nabi Muhammad SAW dan kebenaran al-Quran sebagai mukjizat Nabi Muhammad SAW. Penganut Kristian turut mendakwa bahawa Nabi Isa AS itu sebagai tuhan atau anak tuhan dan beriman dengan Trinititi. Dalam *Izhar al-Haqq*, kesemua perkara ini diperbahaskan dengan terperinci dengan hujah-hujah kukuh. Penyusunan dan tertib isu-isu yang dibawa oleh al-Kairanawi turut mempunyai signifikannya tersendiri.

Penulis *Izhar al-Haqq* terlebih dahulu membincangkan isu penyelewengan Bible. Diikuti dengan persoalan Trinititi dan ketuhanan Isa AS kerana penganut Kristian mendakwa mereka meyakini

kepercayaan ini yang dikatakan berpandukan Bible. Namun berdasarkan analisis al-Kairanawi ternyata dakwaan tidak mempunyai asas yang kukuh. Atas asas tersebut beliau berhujah bahawa penganut Kristian tidak mempunyai alasan yang kukuh untuk tidak mengakui kebenaran Nabi Muhammad SAW. Penghujahan ini berasaskan pembuktian bahawa al-Quran sebagai mukjizat dan Nabi Muhammad SAW sebagai rasul yang diutuskan (Al-Kairanawi 2001: 88-89).

PENDEKATAN KRITIS KETIKA BERHUJAH

Al-Kairanawi dalam pendekatan kritisnya tidak berhujah dengan hujah-hujah rumit dan membingungkan. Hujah-hujah yang dibawa merupakan kenyataan yang jelas dan mudah difahami serta disusun dengan teliti. Dalam penghujahannya, al-Kairanawi mendatangkan hujah lebih dari satu. Ia bertujuan menguatkan lagi kenyataan beliau dalam setiap isu yang diperbincangkan.

Al-Kairanawi dalam pendekatan kritisnya berhujah dalam membahaskan ketiga isu utama terhadap Kristian iaitu penyelewengan Bible, pemansuhan Bible dan kebatilan doktrin Trinititi serta ketuhanan Isa AS dengan menggunakan hujah-hujah dari sumber-sumber yang diyakini Kristian. Sumber-sumber tersebut ialah kitab suci Bible dan ucapan, tafsiran serta suntingan tokoh terkemuka penganut Kristian. Al-Kairanawi tidak menggunakan hujah dari sumber al-Quran kecuali dalam beberapa tempat dan ia hanya sebagai hujah tambahan.

Penggunaan dalil dan hujah logik juga tidak terlalu banyak digunakan oleh al-Kairanawi terutamanya ketika membahaskan doktrin Trinititi. Ini kerana doktrin dan kepercayaan penganut Kristian ini berasaskan kepada nas-nas yang telah diselewengkan dan menyalahi akal dan logik manusia. Doktrin Trinititi terbina hanya berasaskan kepada nas-nas Bible dan tafsiran ahli teologi mereka. Menurut al-Kairanawi, kebatilan doktrin Trinititi hanya dapat dibuktikan dengan nas-nas yang turut didapati dalam kitab suci kepercayaan dan pegangan Kristian. Pendekatan kritis ini merupakan sesuatu yang amat istimewa yang dibawa oleh pengarang *Izhar al-Haqq*, Syeikh Rahmatullah al-Kairanawi.

Menurut Malkawi (Al-Kairanawi: 84), kebanyakan pengkritik Muslim ketika berhujah dengan penganut Kristian meletakkan al-Quran setaraf dengan Taurat dan Injil. Inilah yang dikehendaki penganut Kristian iaitu pengiktirafan terhadap kitab suci pegangan mereka setaraf dengan kitab suci kaum Muslimin.

Sedangkan sebahagian Ahli Kitab itu sendiri tidak mendakwa Taurat dan Injil itu kalamullah atau kitab Allah, lafaz dan juga nasnya. Oleh yang demikian al-Kairanawi dalam penghujahannya menumpukan sumber-sumber dari pegangan Kristian.

Pendekatan kritis lain yang dibawa oleh al-Kairanawi ialah memperincikan hujah berdasarkan segala andaian. Sebagai contoh, dalam membahaskan isu penyelewengan Bible, al-Kairanawi mengandaikan dan membahaskan tiga bentuk penyelewengan yang berlaku: [1] penukaran perkataan atau ungkapan yang terdapat dalam karya asli; [2] penambahan perkataan atau ungkapan yang tidak terdapat dalam karya asli; dan [3] pengurangan perkataan atau ungkapan yang terdapat dalam karya asli. Kesemua pendekatan ini dilakukan oleh al-Kairanawi dengan metode perbandingan nas-nas dalam setiap naskhah Bible yang wujud dan dimilikinya. Menurut catatan Malkawi, banyak penyelewengan berlaku dan ditemui sebagaimana bentuk-bentuk di atas apabila Bible diterjemah dari satu bahasa ke bahasa lain (Al-Kairanawi: 85-86).

PENDEKATAN AL-KAIRANAWI DALAM MENGKRITIK BIBLE

Kritikan Rahmatullah al-Kairanawi terhadap Bible dibahaskan dalam tiga bab dari enam bab isi kandungan *Izhar al-Haqq*. Iaitu bab satu, "Penerangan berkaitan Perjanjian Lama dan Perjanjian Baru", bab dua, "Penyabitan Penyelewengan Bible" dan bab tiga, "Penyabitan Pemansuhan Bible". Namun, artikel ini hanya menandatangani contoh pendekatan al-Kairanawi dalam bab pertama.

Pada bab pertama bertajuk: "Penerangan berkaitan Perjanjian Lama dan Perjanjian Baru", al-Kairanawi di awalnya telah menandatangani definisi *al-^cAhd al-^cAtiq* atau Perjanjian Lama sebagai kitab-kitab sebelum Nabi Isa AS yang didakwa sampai melalui perantaraan para nabi. Seterusnya *Al-^cAhd al-^cJadid* atau Perjanjian Baru sebagai kitab-kitab yang didakwa ditulis selepas Nabi Isa AS dengan ilham. Gabungan dari Perjanjian Lama dan Perjanjian Baru inilah yang dinamakan dengan Bible.

Al-Kairanawi seterusnya memperbahaskan tajuk-tajuk berkaitan Perjanjian Baru dan Perjanjian Lama di bawah empat fasal. Namun, artikel ini hanya menandatangani contoh-contoh pendekatan al-Kairanawi dalam fasal pertama.

Pada fasal pertama dijelaskan nama-nama dan bilangan-bilangan kitab yang terdapat dalam Perjanjian Lama dan Perjanjian Baru menurut

penganut agama dan gereja Kristian. Daripada 47 kitab Perjanjian Lama, sebanyak 38 kitab sahaja yang disepakati kebenarannya oleh kebanyakan penganut veteran Kristian. Ada pun bakinya diperselisihkan kebenarannya. Manakala kitab-kitab dalam Perjanjian Baru, hanya 20 dari 27 kitab disepakati. Perselisihan ini terus berlaku sehingga wujud pada hari ini perbezaan kitab-kitab yang diiktiraf di antara aliran Katolik dan aliran Protestan.

Kritikan al-Kairanawi di akhir perbincangan menegaskan beberapa analisis beliau terhadap Bible dari segi keabsahannya di sisi penganut Kristian itu sendiri: [1] kitab-kitab ini pada asalnya ditulis dalam Bahasa Ibrani dan sebagainya, namun pada masa kini tiada versi Bible asal yang ditulis bahasa-bahasa tersebut; [2] Kaum Yahudi tidak menerima kitab-kitab yang didakwa ditulis dengan ilham dan aliran Protestan yang berpegang dengan pendapat mereka; [3] Penganut Kristian pada peringkat awal tidak menerima sebahagian dari kitab-kitab Bible sebagaimana keputusan awal penganut Kristian, namun keputusan tersebut berubah pada pertemuan dan perbincangan mereka yang terkemudian.

Kesimpulan al-Kairanawi di akhir perbincangan menegaskan bahawa ketidakpercayaan penganut dan tokoh awal Kristian terhadap kitab-kitab yang telah dinyatakan di atas membuktikan kepercayaan mereka bahawa kitab-kitab asal Bible telah hilang dan yang kekal hanyalah versi-versi terjemahan yang telah mengalami perubahan (Al-Kairanawi 2001: 97-108).

PENDEKATAN AL-KAIRANAWI DALAM MENGKRITIK DOKTRIN TRINITI

Al-Kairanawi dalam kritiknya terhadap doktrin Trinitas Kristian dimulakan dengan memperjelaskan 12 perkara berkaitan kepercayaan penganut Kristian yang dirumus dari nas-nas Bible itu sendiri. Antara yang menarik ialah perkara satu, dua, tiga dan empat iaitu perkara-perkara yang berkait dengan kepercayaan kepada Tuhan (Al-Kairanawi: 682-700). Kitab-kitab Perjanjian Lama telah menjelaskan bahawa Tuhan yang berhak disembah itu Esa, Azali, Abadi, Maha Hidup, Maha Kuasa, Berkehendak, tiada yang serupa dengan-Nya pada zat dan juga sifat, bebas dari berjirim (*jism*) dan berbentuk (*shakl*).

The Old Testament, Deuteronomy atau Perjanjian Lama, *Ulangan 4: 12* menyatakan bahawa Tuhan itu tidak berbentuk: 'Kemudian Tuhan berbicara kepadamu dari api dan kamu mendengar suara-Nya, tetapi tidak melihat-Nya dalam bentuk apa pun'.

Penyembahan mestilah kepada Yang Satu. *The Old Testament, Exodus* atau Perjanjian Lama, *Keluaran* 20: 3-4 menyatakan: 'Jangan sembah tuhan-tuhan lain. Sembahlah Aku saja. Jangan buat patung bagi diri kamu, patung yang menyerupai apa pun yang ada di langit, di bumi atau di dalam air di bawah bumi'. *The Old Testament, Exodus* atau Perjanjian Lama, *Keluaran* 34: 17 menyatakan: 'Jangan buat tuhan-tuhan daripada logam dan jangan sembah tuhan-tuhan itu'.

Perkara terakhir dalam pendahuluan al-Kairanawi menyatakan bahawa doktrin Trinitas bukanlah keyakinan umat-umat terdahulu dari Nabi Adam AS sampai Nabi Musa AS. Perkara ini dibuktikan kerana tidak ditemukan dari nas-nas sebelum Nabi Musa AS yang menyatakan doktrin ini. Menurut al-Kairanawi lagi, sesiapa yang melihat kepada syariat Musa AS dalam Taurat yang diguna pakai kini pasti tidak menemuinya (Al-Kairanawi 2001: 718-719).

Penghujahan al-Kairanawi terhadap doktrin Trinitas dibawa dalam tiga bentuk: [1] bantahan terhadap doktrin Trinitas berdasarkan logik akal; [2] bantahan terhadap doktrin Trinitas berdasarkan Bible; dan [3] bantahan terhadap dakwaan ketuhanan Isa AS berdasarkan Bible.

Antara bantahan al-Kairanawi terhadap doktrin Trinitas berdasarkan Bible, kenyataan *The New Testament, John* atau Perjanjian Baru, *Yohanes* 17: 3: 'Jika orang mengenal Engkau, satu-satunya Allah yang benar, dan mengenal Yesus Kristus yang sudah Engkau utus, maka mereka mendapat hidup sejati yang kekal'. Ayat ini adalah penjelasan Nabi Isa AS atau "Yesus Kristus" (menurut nama dalam *Alkitab Berita Baik* terbitan *The Bible Society of Malaysia*) bahawa kehidupan sejati dan kekal hanya akan diperolehi bagi mereka yang meyakini bahawa Allah SWT itu Esa dan Isa AS adalah rasul utusannya. Al-Kairanawi mengulas, penganut agama Kristian tidak akan memperolehi kehidupan sejati dan kekal kerana ketidakpercayaan mereka terhadap keyakinan pertama, manakala penganut Yahudi tidak memperolehinya kerana ketidakpercayaan mereka terhadap keyakinan kedua (Al-Kairanawi 2001: 736-737).

KESIMPULAN

Al-Quran merupakan rujukan utama dalam kehidupan umat Islam. Dalam al-Quran dinyatakan secara jelas tujuan manusia diciptakan iaitu untuk menyembah dan mengabdikan diri kepada Pencipta (*al-Dharyat* 51: 26) dan menjadi khalifatullah (i.i. pengganti

yang bertanggungjawab menjalankan segala hukum Allah SWT) di muka bumi ini (*al-Baqarah* 2: 30). Dalam soal ini, al-Quran tidak meninggalkan manusia tanpa panduan bahkan mengajarkan kepada manusia beberapa pendekatan untuk mengenal Tuhan. Pemikiran kritis merupakan salah satu daripada ajaran dan pendekatan al-Quran.

Sebagai contoh, dalam kepercayaan kepada Tuhan, Islam tidak mengasingkan peranan akal dalam memahaminya. Bahkan menuntut agar ianya dipercayai secara rasional iaitu dengan berfikir berdasarkan taakulan, menurut pertimbangan, wajar dan waras serta kritis. Sebagai contoh, firman Allah SWT dalam al-Quran, *al-Anbiya* 21: 22: 'Sekiranya ada di langit dan di bumi tuhan-tuhan selain Allah, tentulah keduanya itu telah rosak binasa'.

Izhar al-Haqq karya Syeikh Rahmatullah al-Kairanawi adalah antara karya *Religionswissenschaft* para ulama dan cendekiawan Muslim yang dilihat mempunyai keunikan dan keistimewaannya tersendiri. Pendekatan kritis yang dibawa al-Kairanawi dalam menjelaskan kontradiksi dan kecelaruan agama Kristian adalah sesuatu yang sukar disangkal. Sehingga ada penganut Kristian menyifatkan: 'Sekiranya manusia terus membaca buku ini nescaya agama Kristian tidak akan berkembang maju di dunia' (Al-Nadawi 1410H: 172).

Al-Kairanawi dalam menjelaskan kecelaruan Bible membawa hujah-hujah dari Bible yang membuktikan berlakunya perubahan, penyelewengan dan pemansuhan terhadap kitab suci penganut Kristian tersebut. Percanggahan di antara sesama penganut Kristian dalam mengiktiraf keabsahan kitab-kitab dalam Bible, ketidakwujudan sanad atau rangkaian periwayat Bible dan ketidaktahuan para penganut Kristian dalam menentukan penulis kitab-kitab dalam Bible adalah bukti dan fakta bahawa Bible telah mengalami perubahan dan penyelewengan.

Menyentuh persoalan Trinitas, doktrin ini merupakan kepercayaan yang tidak mempunyai asas yang kukuh kerana ia berdasarkan kepada nas-nas Bible yang telah dibuktikan oleh al-Kairanawi dalam *Izhar al-Haqq* sebagai kitab yang telah mengalami perubahan, penyelewengan dan pemansuhan. Doktrin Trinitas turut dibuktikan oleh al-Kairanawi sebagai doktrin yang tidak diterima oleh akal dan diperakui *naql*. Ini kerana penganut Kristian mengatakan Tauhid dan Trinitas adalah hakikat yang satu. Seumpama mengatakan tiga itu satu dan satu itu tiga. Sedangkan keduanya adalah hakikat yang berlawanan.

RUJUKAN

- Alkitab Berita Baik*. 2001. Selangor: The Bible Society of Malaysia.
- Al-Kairanawi, Muhammad Rahmatullah. 1422H/2001. *Izhar al-Haqq*. Muhammad Ahmad Muhammad Abd al-Qadir Khalil Malkawi, sunt. Jil. 1, 2, 3 & 4. Mesir: Dar al-Hadis.
- Al-Kairanawi, Muhammad Rahmatullah. 2003. *Izhar-ul-Haq*. Terj. Mohammad Wali Raazi. London: Ta-Ha Publishers Ltd.
- Al-Kairanawi, Muhammad Rahmatullah. 1424H/2003. *Izhar al-Haq: Menelusuri Jejak Kitab Suci Lewat Debat Fenomenal*. Terj. Nunu Burhanuddin Alimin. Jakarta: Cendekia Penerbit Buku Islam Klasik.
- Al-Nadawi, Abu al-Hassan Ali al-Husayni. 1410H/1990. *Shakhsiyyat wa Kutub*. Damsyiq: Dar al-Qalam.
- Al-Nadawi, Abu Ali al-Banjari. 1992. *Sejarah Perkembangan Islam di India*. Kedah: Khazanah Banjariah.
- Ann Avril Powell. 1976. Maulana Rahmat Allah Kairanawi and Muslim-Christian Controversy in India in the Mid-19th Century. *Journal of the Royal Asiatic Society of Great Britain & Ireland*. 1976: 42-63.
- BibleDatabase*. 2000. Version 4.0 Build 03. t.tp: <http://bibledatabase.org>.
- Christine Schirrmacher. 1999. The Influence of Higher Bible Criticism on Muslim Apologetics in the Nineteenth Century. Dlm. Jacques Waardenburg (pnyt.) *Muslim Perceptions of Other Religions*, hlm. 270-279. New York: Oxford University Press.
- Deedat, Ahmad. t.th. *Hadhihi Hayati: Sirati wa Masirati*. Ashraf Muhammad al-Wahsy (pnys.) Mesir: Dar al-Fadhilah.
- e-Kamus*. 2007. Version 5.02.07. t.tp: Alaf Teras.
- Ibn Hazm Al-Zahiri, Abu Muhammad Ali bin Ahmad. 1416H/1996. *Al-Fisal fi al-Milal wa al-Ahwa' wa al-Nihal*. Muhammad Ibrahim Nasr & Abd. Al-Rahman °Umairah (pnyt.). Jil. 1. Beirut: Dar al-Jil.
- Jaffary Awang. 1991. Polemik Islam-Kristian di Agra: Peranan Maulana Rahmat Allah Kairanawi. Disertasi Sarjana Muda. Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Kamar Oniah Kamaruzaman. 2003. *Early Muslim Scholarship in Religionswissenschaft: the Work and Contributions of Abu Rayhan Muhammad Ibn Ahmad al-Biruni*. Kuala Lumpur: International Institute of Islamic Thought and Civilization (ISTAC).
- Kamus Dewan*. 2007. Edisi ke-4. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Malkawi, Muhammad Ahmad Muhammad Abd al-Qadir Khalil. 1405H. *Al-Munadharah al-Kubra bayna al-Syeikh Rahmatullah wa al-Duktur al-Qissis Fandar*. Riyadh: Dar Ibn Taymiyyah li al-Nashr wa al-Tawzi° wa al-°lam.
- Shalabi, Ahmad. 1997. *Muqaranah al-Adyan: al-Yahudiyyah*. Mesir: Maktabah al-Nahdhah al-Misriyyah.
- Waardenburge, Jacques (ed.). 1999. *Muslim perceptions of other religions: a historical survey*, New York: Oxford University Press.
- Wan Haslan Khairuddin
*Indriaty Ismail
Jaffary Awang
Jabatan Usuluddin dan Falsafah
Fakulti Pengajian Islam
Universiti Kebangsaan Malaysia
43600 UKM Bangi
Selangor D.E.
MALAYSIA
*indriaty@ukm.my

